

JAN KŘIPAČ / 21. 3. 2016

Na kolejích čeká vrah

Tento týden vychází znovu na DVD detektivka Josefa Macha z roku 1970 *Na kolejích čeká vrah*. Populárního majora Kalaše v ní po Rudolfo Hrušínském ztvárnil Jiří Sovák. Jeho asistenta, nezkušeného podporučíka Karlíčka, zahrál Jaromír Hanzlík.

Předlohou k filmu byl román Eduarda Fikera z roku 1958 *Série C-L*. V příběhu zasazeném do současnosti pátrají oba vyšetřovatelé po pachatelích vlakové loupeže. Původním podezřelým je poručík Lenk, který měl dohlížet na převoz peněz v poštovním voze z Prahy do Brna. Stopy však nakonec vedou k bezpečnostnímu referentovi banky Jarešovi, jenž vymyslel důmyslný plán, jak zásilku ukrást a zároveň se zbavit svých kompliců.

Režisér Josef Mach už dříve natočil podle Fikerova scénáře dobrodružný film *Akce B* (1951). Detektivnímu žánru se však až dosud nevěnoval. Na základě četby *Série C-L* vypracoval filmovou povídku, kterou podstoupil barrandovské tvůrčí skupině Feix – Brož. Namísto již zesnulého Fikera napsal scénář s jiným význačným autorem českých detektivek – Jiřím Markem. Oba tvůrci oprostili vyprávění o některé motivy (Fiker ostatně svou knihu označil za „detektivní fantazii“) a dodali mu celkově civilnější, téměř reportážní ráz. Ten byl při natáčení podpořen střídým obrazovým pojetím kameramana Josefa Střechy (*Daleká cesta*, *Svatba jako řemen*), které se z převažujícího úsporného stylu vzpíná k větší výtvarné stylizovanosti až v samotném závěru. Vrcholná noční honička na holešovickém nádraží patří k mistrovským ukázkám klasického svícení i střihu.

Záměr vytvořit přímočarý realistický film se odrazil i v koncepci mizanscény. Natáčení probíhalo z velké části v reálech. Exteriéry byly pořízeny kromě zmíněných Holešovic v centru Prahy a na letišti v Mladé Boleslavi. Scény jízdy vlaku, loupeže a vraždy náhodné svědkyně se natáčely na zkušebním železničním okruhu u Kolína. Okolní krajina, nedotčená zemědělstvím, dodala filmu na větší syrovosti. Dokonce i pro

interiéry zvolil Mach reálné prostředí: střešovickou vojenskou nemocnici a vilu na Břevnově. Pouze scény z policejních vyšetřoven byly inscenovány v barrandovských ateliérech.

Neobvyklé obsazení hlavní role Jiřím Sovákem se ve výsledku ukázalo jako velmi šťastné řešení. Zavedený komediální herec mohl konečně uplatnit i jiné výrazové polohy svého herectví a postava seriózního detektiva zároveň získala nový rozměr skrze jemný humor, podaný s nadsázkou a nonšalancí. Navíc Sovák spolu s Hanzlíkem vytvořili – po Högerovi s Bekem, Lukavském s Třískou, Horníčkoví se Satoranským a hlavně Hrušínském s Brzobohatým – novu detektivní dvojici, která se vepsala do paměti diváků. Škoda, že neměli příležitost ji zopakovat v dalších filmech.

Na kolejích čeká vrah (ČSR 1970), režie: Josef Mach, scénář: Josef Mach, Jiří Marek, kamera: Josef Střecha, hudba: Luboš Fišer, střih: Josef Dobřichovský, hrají: Jiří Sovák, Jaromír Hanzlík, Radoslav Brzobohatý, Daniela Kolářová, Bohumil Šmída, Květa Fialová ad. Bohemia Motion Pictures, 93 min.